

História školy v obci Hrašný Vrch – Hrašné

(z archívnych materiálov z rokov 1922 - 1960 spracovala Mgr. Marta Balážová)

Významnou súčasťou života každého mesta i každej obce sú školy. V súčasnosti sa nízky počet obyvateľov a tým aj detí v našej obci Hrašné odrazil aj na fungovaní škôl. Základná škola – prvý stupeň u nás zanikla v roku 1985. Poslední učitelia - Ondrej Vrábek a Anna Vráblová, ktorí tu prežili celý svoj profesionálny život (od roku 1950) a okrem pedagogického pôsobenia boli kľúčovými osobnosťami celého spoločenského a kultúrneho života, odišli do dôchodku a z obce sa odsťahovali. V budove bývalej školy sídli od roku 1991 súkromná firma Herbex. V Hrašnom teraz pôsobí len materská škola, ktorá má upravené priestory na poschodí obecného úradu a navštevuje ju v tomto roku 15 detí (vzhľadom na priestory je to plný stav). Riaditeľkou materskej školy je Monika Hučková (rod. Štefíková), učiteľkou Lucia Svinkásková.

O tom, že v minulosti bola základná škola v Hrašnom dôležitou inštitúciou, svedčí dnes už len veľký archívny materiál, zachovaný v priestoroch obecného úradu. Obsahuje tisíce tlačív, obehníkov z centrálnych inštitúcií, triedne knihy a výkazy o prospechu a dochádzke žiactva, zápisnice z učiteľských porád, učebné osnovy a pod. Dnes sú to cenné pramene z našej histórie. Najstaršie zachované dokumenty pochádzajú zo školského roku 1922 – 1923 a je možné si z nich urobiť pomerne presný obraz školy v našej obci:

1. zachovaná triedna kniha - Školský rok 1922 - 1923

Názov školy: Jednotriedna ev. a v. škola ľudová na Hrašnom Vrchu

Počet žiakov: V školskom roku 1922 – 23 bolo 85 - 91 žiakov, z toho 44 chlapcov a 41 dievčat – počet sa často menil.

Vyučovacie dni: pondelok – sobota, okrem štvrtka – to bol „feriálny“ deň

Oddelenia: I., II., III. oddelenie - vyučovalo sa dopoludnia a odpoľudnia

Triedna učiteľka: Anna Sadloňová

Vyučovacie predmety:

Náboženstvo (možnosti: katol., evanj., izrael., výber – evanj.)

Vyučovací jazyk (Čítanie, Mluvnica a pravopis, Sloh)

Vlastiveda (Zemepis, Dejepis, Prírodopis, Prírodospyt)

Počty (merba)

Kreslenie

Písanie (krasopis)

Spev

Telocvik

Ženské ručné práce

Predmety nepovinné

Príklady učiva z jedného týždňa – 29. 10. – 5. 11. 1922:

Náboženstvo: Jozef v Egypte a príchod jeho bratov. Základ cirkvi kresťanskej.

Vyučovací jazyk: I. odd. – slabiky, II. a III. odd. – články – Šlabikár, Čítanka

Vlastiveda: Rieky Slovenska, Dejepis – Slovania, Prírodopis – kôň, krava

Prírodospyt – Čistota

Počty: násobilka

Kreslenie: listy, ovocie

Písanie: e, m

Spev: Kysuca, Kysuca

Telocvik: Pohyby rúk a nôh

Ženské ručné práce: Vyšívanie s krížikmi

(Z roku 1924 pochádza zaujímavá ponuka učebných pomôcok a učebníc k jednotlivým učebným predmetom, vrátane ich ceny. Správcom ľudových a meštianskych škôl ju poslal inšpektorát z Nového Mesta nad Váhom a obsahuje asi 80 položiek – na 2 stranách jedného listu. Ponuka je podrobne a prehľadne krasopisne napísaná perom – cez kopírovací papier. Z dnešného

pohľadu je to unikát. Písací stroj zrejme ešte nemali. Rovnakým spôsobom boli písané stovky obežníkov a inštrukcií pre školy až do roku 1928.)

1. zachovaný triedny výkaz dochádzky a úspechu jednotriednej ev. a. v. ľudovej školy na Hrašnom Vrchu

Školský rok 1922 -1923

Triedny učiteľ: Anna Sadloňová

Počet žiakov: 83 – 91. Roky narodenia žiakov: 1910 – 1917. Miesto narodenia: Uvedené prevažne Kostolné, u niektorých Amerika.

Triedny výkaz obsahuje klasifikáciu žiakov v štvrtrokoch školského roka – Mravy, Pilnosť, Hodnotenie z jednotlivých učebných predmetov a počet zameškaných poldňov – ospravedlnených a neospravedlnených.

Možno konštatovať, že systém vyučovania, učebné osnovy a dôraz na disciplínu boli príkladné . Dodnes – za takmer storočie sa veľa nezmenilo.

Ďalšie pozoruhodné dokumenty:

- Najstarší školský dokument - pochádza z obdobia pred vznikom Československa – zápis vznikol 29. mája 1909. Rukopis je v maďarskom jazyku. Hrašný Vrch – súčasť Kostolného: Kosztolna - Hrasnihegyi patril v tom čase do Nitrianskej župy. Školský inšpektorát bol v Novom Meste nad Váhom. V texte je záznam o finančnom príspevku pre školu. (presnejší obsah bude možný po preklade textu do slovenského jazyka)

- Súpis z miestnych prameňov (od vydržovateľa školy atď.) zabezpečených dôchodkov a štátnych podpôr učiteľa podľa uhorských zákonov (plat dopl., válečná, rodinná, atď.) po ocenení prírodnín v peniazoch podľa zásad vl. nar. zo dňa 22. VIII. 1922, č. 380 Sb. Z.a n. (Text tlačiva je už v slovenčine, riadi sa však ešte uhorskými zákonmi)

Župa: Bratislavská

Úplné meno školy: Ev. a. v. ľudová škola, Hrašný Vrch

Počet zriadených učit. staníc: jedna

Kedy bola táto stanica zriadená: 1899.

Politický okres: myjavský

Vydržovateľ školy: Ev. a. v. cirkev

Od kedy používa na túto stanicu štátnu podporu: 1911

Presné číslo a dátum výnosu ref. min. škol., ktorým mal posledne poukázanú mim. Drahotnú výpomoc: 67391/I A 1922.

Meno učiteľa: Anna Sadloňová (nar. 1902, v službe počiatocnej)

Pomenovanie dôchodku z miestnych prameňov:

A) v peniazoch: peňažitá hotovosť 200 - Kč.

B) v prírodninách: Raž (460 kg), Drevo (3 siahly)

Celkové požitky, započítateľné podľa vl. nariadenia 380/ 922 ako učiteľské:

A) Miestne: 1230 - Kč.

B) Štátne podpory: plat doplňujúca: 868 - Kč., válečná podpora: 1200 - Kč.

Úhrn štátnych podpôr Kč 2068 - .

Podpísaný – predseda škol. stolice Alexander Trokan (Nové Mesto n. Váhom)

- Organizačné zmeny:

Od 31. 1. 1933 je škola dvojtriedna, s riaditeľstvom na Hodulovom Vrchu. Navštevuje ju 108 žiakov.

Hrašný Vrch – je len expozitúrou – platí to do roku 1937.

Od školského roku 1935/36 – trojtriedna škola – riaditeľstvo zostáva na Hodulovom Vrchu.

Učitelia sa v období rokov 1922 - 1937 veľmi často striedali. Po Anne Sadloňovej nasledovali:

Oľga Jurkovičová, Ján Pavelka, Eva Kedrová, Irena Zemanová, Štefan Kukučka, Vilma Bustinová, Emília Dudíková, Oľga Poláčková, Ľudmila Kubešová, Irena Kontrová, Augustín Nagy, Alžbeta Hallová,

Jozef Jankových, Jana Bystrická, Alžbeta Lesáková, Ľudmila Bučková, Jaroslav Pergl.

Od školského roku 1937/38 – osamostatnenie školy na Hrašnom Vrchu: Názov: Štátna ľudová škola v Kostolnom – Hrašnom Vrchu. (Na Hodulovom Vrchu zostala samostatná škola)

Správca školy: František Čuhel, učitelia: Jozef Jankových, Eva Ďurišová, Alžbeta Hallová, Alžbeta Machajdíková, Irena Šestinová.

V školskom roku 1938/39 – nastúpil správca Miloš Šramo. Učiteľky: Kristína Sadloňová (neskôr Špániková), Anna Boháčová-Šebestová, Emília Gáliková.

Učitelia v rokoch 1940 – 1950: Emil Špánik, Kristína Špániková (riad. 1940 – 1945), Ján Oslej, Blažena Jurčová, Zuzka Jandíková, Ignác Viktorín (riad. 1945- 1946), Anna Ričányová (riad. 1946 -1948), Emília Turčanová, Anna Stančíková, Ján Hložka, Emília Matyášová, Ján Stančík (riaditeľ 1948 – 1950)

Od roku 1950: Ondrej Vrábek a Anna Vráblová.

V školskom roku 1952/53 sa ešte vyučovalo aj náboženstvo. Odvtedy už nie.

Od školského roku 1955/56 – Národná škola Hrašný Vrch

Od školského roku 1956/57 – Národná škola Hrašné

Školská budova

Zápisnica o prevzatí správy školy zo dňa 30. marca 1946.

(podpísaná odstupujúcim riaditeľom Ignácom Viktorínom a nastupujúcou riaditeľkou Annou Ričány)

Príloha: Súpis poštátnených hnutelností a nehnuteľností –z roku 1945

Uvádza sa v ňom, že „ Budova je zapísaná v pozemkovej knihe katastrálneho územia Kostolné na meno Ev.a.v. cirkev Kostolné. Školská budova bola postavená v roku 1830. V budove sú 2 učebne – 2 komory.“ V súpise je ďalej presne popísaný jej technický stav – deravá povala, slabý krov, dopraskané omietky, prehnité okná a dvere, nevyhovujúce záchody, atď. Budova je tmavá, mokrá, bez chodby, na vyučovanie vôbec nevyhovuje. Časť budovy bola zničená počas vojny. Nasleduje popis záhrady – založená bola v roku 1938 a využíva sa na vyučovacie účely, inventár školy, knižnica, časopisy a pod.

(Súpis slúžil aj ako podklad k žiadosti o stavbu novej školskej budovy. Fotografia budovy starej školy je súčasťou školskej kroniky)

Zaujímavosti

- V období od roku 1924 chodilo do školy na Hrašnom Vrchu aj veľa detí - sirôt, umiestnených do rodín z Detského domova v Rimavskej Sobote. Po niekoľkých rokoch väčšinu detí preložili do iných rodín, keďže deti katolíckeho náboženstva podľa vtedajších zákonov nemohli zostať v evanjelickom prostredí.

- Podľa zápisnice z 1. júna 1953 (napísaná na MNV v Kostolnom) v súvislosti s prebiehajúcou peňažnou reformou boli prepočítané rozpočtové prostriedky Národnej školy v Hrašnom: Hotovosť: 2.744 Kčs bola prepočítaná na novú menu 1: 50. Nový zostatok bol 58.88 Kčs. Podpísaní: finančný referent a hl. účtovník MNV a riaditeľ NŠ Ondrej Vrábel.

- Príklad ospravedlnenia neúčasti v škole) : Moja dcéra, žiačka II. triedy nemohla sa zúčastniť na vyučovaní dňa 16. 5. 1951 preto, lebo otec neni doma a matka siala. Musela byť pri husách. Prosím, aby jej zmeškaný deň bol láskavo ospravedlnený. (otec

- Cenný je aj podrobný Situačný náčrtok školy a jej blízkeho okolia do vzdialenosti 3 a ½ kilometra v mierke 1: 40 000 so všetkými osadami. Vypracoval ho pravdepodobne učiteľ Ondrej Vrábel.

Kino v Hrašnom

V Dome osvety na Myjave bola dňa 30. novembra 1956 napísaná zápisnica o zriadení stáleho kina v Hrašnom. Súčasťou zápisnice je podrobný popis premietacieho zariadenia a povinnosti premietачa.

Zápisnicu podpísali Miroslav Zabadal , riaditeľ Domu osvety, premietač Rudolf Bies a Michal Mikláš, Hrašné č. 117.

Príloha k zápisnici:

Plagát k premietaniu premiéry nového slovenského filmu Žena z vrchov:
Životný príbeh ženy, ktorá sa stane nadšenou budovateľkou nového života.
Námet a scenár: Vladimír Mináč, Vladimír Bahna, kamera: František Lukeš,
Hudba Šimon Jurovský, Réžia Vladimír Bahna)

Súčasťou archívu sú aj školské kroniky a zápisnice zo školských porád:

1. – Školská kronika vedená od osamostatnenia školy - od školského roku 1937/38 do roku 1960 – obsahuje niekoľko vzácných fotografií žiakov a učiteľov a tiež postrehy a popis udalostí z obdobia vojnového slovenského štátu, vojnových udalostí a oslobodenia Hrašného Vrchu.

2. – Zápisnice z porád učiteľského zboru za roky 1937 -1950

3. – Školská kronika za roky 1960 – 1983

(na internetovú stránku – navrhujem pridať skeny niektorých fotografií zo školskej kroniky, historických dokumentov, situačného náčrtku a pod.)